

י' בשבט תשפ"ב, 12.1.2022

גיליון מס' 788

פרשת בשלח

להתפעל, להאמין ולפעול!

מאת שמעון שורק, שדה אליהו

בפרשתנו אנו קוראים על מה שנתפס כנס הגלוי הגדול בהיסטוריה האנושית - קריעת ים סוף. השאלה הקלאסית הנשאלת על ידי הוגי הדעות בכל הדורות היא, כמובן, למה אנו צריכים ניסים? איך מעשה חד פעמי חריף וחריג יכול להשפיע על חיים שלמים שמתנהלים בתוך עולם הנתון לכללי הטבע שאינם משתנים.

הרמב"ן נותן מענה מעניין לשאלה הזו: "ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה" (רמב"ן י"ג ט"ז). הרמב"ן מניח שתי הנחות: הראשונה – שיש במציאות "ניסים נסתרים" - ניסים אלו הם הטבע, אם אנחנו נוטים לחשוב שהנס הוא יציאה מהטבע, הרי שהרמב"ן מחדש לנו שהנס הוא נסתר, שרק נראה כחלק מהטבע, אבל הוא נס. ההנחה השנייה היא שההודיה על הניסים הנסתרים האלו היא יסוד התורה כולה. אם נקצין - ניתן לומר שיסוד התורה והסיבה שהקב"ה עשה את הניסים הגדולים של יציאת מצרים וקריעת ים סוף, הם כדי לדרבן אנשים לראות את פעילות הבורא בירידת גשמים בעתם, בבריאותם של בני המשפחה ועוד, ולהודות עליה. (יש מקום לשאול האם כוונתו במילה "מודה" היא להסכים למקור הא-לוקי או להגיד תודה - שאלה מרתקת אך לא לכאן).

לפי הרמב"ן הניסים הגדולים הם כלל לא העיקר. החיים היום-יומיים הם העיקר, ובהם ישנו האתגר למצוא את "א-ל מסתתר בשפירר חביון". החיפוש הזה הוא לדברי הרמב"ן, "יסוד התורה כולה". קריעת ים סוף היא רק "חומר עזר".

אז למה בכל זאת אנו זקוקים לניסים גדולים? כי בלעדיהם לא נתפעל, לא נשאל, וניקח את הכול כמובן מעליו. ניתן לדמות את המסע החינוכי שקב"ה מעביר אותנו לחיי כיתת לימוד. בוודאי שהעיקר הוא בשגרה של הלמידה היום יומית, אך יחד עם זה כל תהליך חינוכי זקוק לאירועי שיא - טיולים, ימי עיון ואפילו מסיבת סיום עם וופלים ומיץ. אירועים אלו אינם העיקר, אך הם הכרחיים לטובת הצלחת התהליך העיקרי מפני שהאדם זקוק להתפעלות שמוציאה אותו מהשגרה ומדרבנת אותו לחשוב לעומק על משמעות הדברים.

הרב זקס צ"ל הציע סוג שני, מאתגר יותר, של התפעלות. בפירושו על גילוי האמונה של אברהם אבינו ע"ה, הוא מחדש הבנה במדרש ידוע (בראשית רבה ל"ט:א). המדרש הוא על אברהם שמגלה את הבורא: "משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני הוא בעל הבירה כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם". רוב המפרשים רואים את ה"בירה דולקת" כארמון מואר ומפואר - ובנמשל את היופי

והמורכבות של הטבע שמדרבנת את אברהם להגיע למסקנה שיש בעל הבית - אברהם מגלה את הקב"ה. הרב זקס מפרש אחרת את המילה "דולקת", בפירוש שהוא קרוב יותר לפשט. לפי הרב זקס, יש במדרש ארמון יפה שעולה באש! אברהם צועק "מה קורה כאן?" הוא מזדעזע מההרס ומכך שאף אחד לא מנסה לכבות את השריפה. השאלה היא לא האם אפשר שבירה זו בלא מנהיג כשהתשובה היא ברור שלא, אלא זוהי שאלה ללא תשובה. שמבטאת את עצם האחריות והדאגה שאברהם מגלה, ועל כן, כך על פי הרב זקס, אברהם הוא זה שגרם להקב"ה להתגלות אליו.

יותר ממה שאברהם מגלה את הקב"ה, הקב"ה 'מגלה' כאן את אברהם. ההתפעלות של אברהם נובעת מדאגה לזולת ומ"כליות מלמדות מוסר". ההתפעלות היא קריאה לא רק להאמין בבורא, לא רק להודות לו, אלא גם לפעול לתיקון עולם במלכות שדי-י.

שמעון שורק, חבר שדה אליהו. נשוי לתמר, אבא וסבא. בוגר בני עקיבא אנגליה וישיבות הקבה"ד. רב מחתן בארגון רבני צה"ר ומלמד תורה במסגרות שונות.

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il